

Formål

Norsk Teknisk Museums innsamlingsplan angir mål for utvikling av og tilvekst til museets samlinger innen teknologi, industri, naturvitenskap og medisin. Planen skal bidra til en helhetlig og bærekraftig samlingsutvikling.

Innsamlingsplanen skal være et verktøy for innsamlingsarbeidet, som omsetter overordnede mål, strategier og prioriteringer i praktiske tiltak. Planen omhandler innsamling på alle museets samlingsområder, herunder gjenstander, fotografi, arkiv og immateriell kulturarv.

Føringer

Styringsverktøy og planer

Innsamlingsplanen forholder seg til og er betinget av museets strategi og øvrige planer. Ifølge museets strategi (2019-2024) skal «planmessig arbeid med inntak, konservering og avhending» sørge for «riktige samlinger i dagens bygninger». Forskningsplanen (2021-2026) og Formidlingsplanen (2021-2025) bidrar til å peke ut retninger for innsamlingen. Samlingsforvaltningsplanen (2022-2026) klargjør rammebetingelser for innsamling, både i forhold til dagens status og ambisjonsnivået for forvaltningsarbeidet i den kommende perioden.

Museumsmeldingen *Musea i samfunnet* (2020-2021) trekker opp fem overordnede mål for norsk museumssektor – solid kunnskapsproduksjon, relevant formidling, helhetlig samlingsutvikling, trygg ivaretagelse og aktiv samhandling. Målene knyttet til de tre sistnevnte er alle sentrale for museets innsamling. Planen gjenspeiler dette.

Trygg ivaretagelse, helhetlig samlingsutvikling og avhending

Det er vesentlig for museet å ivareta en trygg, sunn og bærekraftig samlingsutvikling. Gjennom innsamlingsarbeidet skal museets samlinger kontinuerlig utvikles for å reflektere museets forvaltningsområder teknologi, industri, naturvitenskap og medisin. Det er et mål at innsamlingen skal speile fagområdene bredt. Tilvekst må sees i sammenheng med avhending fra samlingene, slik at innsamling kan ivaretas innenfor de romlige og mannskapsmessige ressursene museet har til rådighet. Innsamlingen skal også være restriktiv slik at den ikke fører til etterslep i registreringer.

Museet har i dag god kapasitet for magasinerings av mindre gjenstander, fotografi og arkiv, men liten kapasitet til større gjenstander som krever pallmagasin og ingen ledig kapasitet for større kjøretøy eller lignende. Tilvekst av større gjenstander og kjøretøy er derfor normalt betinget av avhending. Det skal siktes mot avhending i et større omfang enn det som har vært tilfelle forut for denne planperioden. Museet avhender objekter fra

samlingene i tråd med ICOMs etiske retningslinjer. Som et første ledd i avhendingen skal objekter tilbys andre museer.

Aktiv samhandling

Museumsmeldingen legger vekt på aktiv samhandling utover egen institusjon. Teknisk museum har lang tradisjon for samarbeid med andre museer, f.eks. gjennom innlån og utlån, utveksling av utstillinger og nettverkssamarbeid. Når det gjelder innsamling av gjenstander, foto, arkiv og immateriell kulturarv er det et mål å utvide samhandlingene gjennom en tydeligere ansvarsfordeling mellom museer.

I vårt omland er det en rekke museer som overlapper våre tematiske kjerneområder. Innen *samferdsel og transport* finner vi bl.a. Norsk Luftfartsmuseum, Norsk Jernbanemuseum, Norsk Vegmuseum, Sporveismuseet og Maritimt Museum. Også Forsvarets museer kan tas med her, særlig med tanke på luftfart. På *industriområdet* kan nevnes Norsk Industrierbeidermuseum, Norsk Bergverksmuseum, Norsk Skogmuseum og Norsk Oljemuseum. Blant *kulturhistoriske* institusjoner finner vi Norsk Folkemuseum, Maihaugen, Kulturhistorisk Museum, Oslo Museum samt spesialiserte museer som Skimuseet, Preus Museum, Ringve og Rockheim. Med henblikk på *kunst og arkitektur* kan særlig Nasjonalmuseet nevnes. Innen *helse og medisin* finnes det mange lokale museer som deltar i nettverket ledet av Nasjonalt medisinsk museum.

En aktiv samhandling med disse museene rundt innsamling og ansvarsfordeling betyr ikke at vi ikke skal samle inn fra de samme områdene. Her vil flere faktorer spille inn, f.eks. om det er tale om lokal, regional eller nasjonal dokumentasjon, hvilke kontekster materialet vil inngå i, hvordan det relaterer seg til andre prioriteringer og prosjekter eller hvorvidt det kan utfylle eksisterende samlinger. Eksempelvis vil vi normalt ikke ta inn nye fly i våre samlinger, da dette ivaretas av Norsk Luftfartsmuseum, Jærmuseet og Forsvarets museer. Men det kan være aktuelt å samle inn relaterte gjenstander eller foto og dokumentasjon knyttet til norsk luftfart.

Prosjektbasert innsamling

Inntak skjer ofte ved at museet tar stilling til «daglige» tilbud som kommer utenfra (passiv innsamling). Det er et mål at en større del av innsamlingen skal være aktiv og styrt av museet, enten det skjer gjennom enkeltinntak eller ved prosjektbaserte inntak der det samles inn et større antall objekter. Museet vil bare unntaksvis kjøpe gjenstander eller annet materiale.

Prosjektbasert innsamling vil ofte være knyttet til definerte prosjekter innen forskning eller formidling. Nye utstillinger krever gjerne målrettet inntak av gjenstander og annet materiale som er nødvendig for formidlingen. Likeledes vil mange forskningsprosjekter innebære behov for innsamling av kildemateriale. Prosjektbaserte inntak kan imidlertid også være begrunnet i ønsker om å bygge opp samlinger på bestemte fagområder, uten at dette springer direkte ut av forskning og formidling.* Her vil det være viktig å avklare ressursbehov og eventuell finansiering. Ved forespørsel om større inntak f.eks. for å dokumentere en gitt bedrifts historie eller overta komplette samlinger, vil museet stille krav til finansiering.

---

* Eksempler er inntak av samlingene fra Rikshospitalet (2002) og NRK (2017-2018). Enkelte gjenstander fra NRK-samlingen befinner seg fortsatt hos dem, og vil bli overført innen NRK flytter fra Marienlyst.

Overordnede prioriteringer

Samtidsdokumentasjon

Museet vil i planperioden vektlegge samtidsdokumentasjon. Det krever en aktiv samlingsutvikling.

Museets samlinger har et tyngdepunkt i tid på sent 1800-tall og tidlig 1900-tall. Samlingene består av desidert færrest objekter fra etter 1980. Det er en naturlig forsinkelse i innsamlingen og tilbudet av gjenstander, i og med at museet ofte får tilbud om utdatert teknologi og gjenstander som har gått ut av bruk. Museet vil prioritere innsamling av gjenstander, foto og dokumentasjon fra etter 1980. Materiale fra før 1980 vil unntaksvis tas inn, eksempelvis hvis det gjelder prioriterte områder.

Dette innebærer imidlertid ikke en åpen inntakspolitikk for nyere materiale. Alle inntak skal vurderes opp mot en helhetlig og bærekraftig samlingsutvikling. Museets samlinger er innenfor enkelte områder godt dekket også fra perioden etter 1980. Vi får f.eks. mange tilbud om datamaskiner fra etter 1980. Innenfor dette feltet foretok museet en aktiv innsamling i forbindelse med utstillingen «I/O», og innsamling innenfor denne kategorien må oppfylle andre prioriterte kriterier for mulig inntak.

Veldokumentert proveniens

Gjenstander, foto og arkiv med veldokumentert proveniens vil prioriteres. Dette vil som regel styrke mulighetene for solid kunnskapsproduksjon og relevant formidling. Kjennskap til tidligere eierskap, opprinnelse, brukssted, bruksmåter osv. bidrar til å sette materialet inn i større sammenhenger og til å skape mening og relevans. Likeledes kan fysiske spor etter bruk (som slitasje, ombygging, modifisering osv.) være verdifulle kilder for forskning og formidling. En prioritering av gjenstander med veldokumentert proveniens innebærer en nedprioritering av rene «eksemplarsamlinger» eller innkjøp av gjenstander uten noen brukshistorie.

Klima og bærekraft

Museumsmeldingen understreker at klimautfordringer og bærekraft vil prege alle deler av samfunnsutviklingen og bør speiles i museenes arbeid. Dette er særlig viktig for et museum med ansvar for teknologi, industri, naturvitenskap og medisin. Disse områdene er alle relatert til klimaendringene fra 1800-tallet og frem til i dag. Det er et mål at museets samlinger skal være en kilde til å forstå og formidle fremveksten av klimaendringer gjennom industrialisering og bruk av fossile brensler, hvordan kunnskap om feltet har blitt utviklet og hvordan samfunnet endres i møte med klimaendringene.

Mangfold og representativitet

Museumsmeldingen vektlegger at museene skal speile og representere ulike stemmer. Dette gjelder også for samlingene. Mangfold viser både til ulike minoriteter og deler av befolkningen med lav representativitet i museets samlinger. Kvinner er i dag kraftig underrepresentert i forhold til menn i museets samlinger. Innsamlingspolitikken vil derfor prioritere kjønn og mangfold for å få til en mer nyansert sammensetning i samlingene.

Norsk historie

Museets mandat er å være et nasjonalt museum for teknologi, industri, naturvitenskap og medisin. Alle disse feltene er globale fenomener. Likevel har det aller meste i våre samlinger et nasjonalt tilsnitt, ved at objektene har vært brukt eller er designet eller produsert i Norge. Dette er fortsatt en viktig prioritet i innsamlingsarbeidet. En gjenstand som eksempelvis er samlet inn i utlandet og ikke har en norsk brukshistorie, vil være mindre interessant. Bevisstheten rundt brukshistorie vil samtidig kontekstualisere objektet og flytte fokus fra eksemplarsamling til kulturhistorie.

Prioriterte områder

Miljø, bærekraft og gjenbruk

Norsk og internasjonal industri og teknologi står i en såkalt grønn omstilling. Det dreier seg om produksjons- og energiformer, men også om energieffektivisering og gjenbruk. Museet skal i perioden samle inn materiale som dokumenterer denne omstillingsprosessen både gjennom teknologi som får et stort nedslagsfelt og i form av prototyp utvikling osv. Grønn omstilling handler i stor grad også om forbruk og en mer allmenn mentalitetsendring knyttet klima og bærekraft. Gjenstander, fotografier og arkiv som belyser hvordan klimaendringer og miljøkrise har oppstått og utviklet seg, og hvordan kunnskap om klimaendringer og miljøkrise er opparbeidet, skal prioriteres i innsamlingsarbeidet.

Elektrisitet og energi

Museet har store samlinger av historiske gjenstander og dokumentasjon relatert til elektrisitet, vannkraft og varmekraft. Disse temaene var i særlig grad sentrale i museets etableringsfase. Det er viktig at museets samlinger oppdateres i forbindelse med utvikling av en ny energiutstilling i 2023. Museet vil prioritere innsamling av ny teknologi knyttet til det grønne skiftet, jfr. klima og bærekraft som overordnet prioritering. Det kan også innebære inntak av store gjenstander som ellers ikke ville blitt prioritert.

Norsk industri

Museet har siden det ble etablert vært nært knyttet til norsk industri og dokumentert ulike industrigrener gjennom innsamling av gjenstander, foto, arkiv og immateriell kulturarv. Museumsnettverket for teknologi- og industrihistorie, som ledes av oss, har over flere år jobbet spesielt med dokumentasjon av industribedrifter. I den kommende planperioden vil innsamlingen på dette området i stor grad knyttes til det grønne skiftet og energi som tema. Innsamlingen vil legge vekt på dokumentasjon i form av foto og immateriell kulturarv.

Visuell kultur, foto og film, medier

Museet har omfattende samlinger knyttet til visuell kultur frem til 1980-tallet. Derimot er det digitale skiftet i mindre grad dokumentert. Museet skal prioritere å samle inn gjenstander og arkivmateriale, herunder foto og film, som dokumenterer det radikale teknologiske skiftet digitaliseringen innebar med nye næringsformer, teknologi og bruk av visuell kultur. Videre skal museet fokusere spesielt på gjenstander og arkiv knyttet til kvinnelige aktører. Det er i dag ingen privatarkiver i museets samlinger fra en kvinnelig bildeskaper. Museet har tatt inn utvalgte deler av NRKs teknisk-historiske samling, og vil søke å supplere denne samlingen med foto, rekvisitter, dekor osv. som kan gi et mer komplett bilde av kringkastingens historie.

Fritidsteknologi, spillteknologi, musikkteknologi

Museet har betydelige teknologihistoriske samlinger knyttet til fritidsteknologi, spillteknologi og musikkteknologi, men relativt lite fra de siste tiårene – til tross for at dette er teknologi som får stadig større utbredelse. Ikke minst gjelder det områder som hjemmeunderholdning og spillkultur. Museets musikkteknologiske samling består stort sett av eldre mekaniske instrumenter, mens nyere instrumenter i museets musikkutstilling (som synthesizere) er lånt inn for begrensede perioder. Dette nødvendiggjør at museet bygger opp samlingen med nyere objekter.

Smitte og pandemier

Koronapandemien ble dokumentert og formidlet av museet i tilknytning til utstillingen «Liv og død» (2021). Dette bør gjenspeiles i museets videre innsamlingsarbeid. I 2024 planlegges også en utstilling i forlengelse av et forskningsprosjekt om antibiotika (i samarbeid med Institutt for helse og samfunn, UiO). Et prioritert innsamlingsområde vil derfor knytte seg til smittespredning og smittebekjempelse. Dette bør også innebære en «beredskap» for inntak og dokumentasjon ved eksempelvis nye pandemier eller globale helseutfordringer knyttet til klimaendringer.

Transport og infrastruktur

De siste tiårene har det skjedd markante endringer innen samferdsel og bruken av transportmidler, særlig når det gjelder persontransport. Gatebildet er synlig endret, ikke minst med sparkesykler, elsykler og elbiler. Innføringen av nye teknologier og politisk regulering har ofte skapt sterkt engasjement og polarisert debatt. Med få unntak mangler museet gjenstander og dokumentasjon som kan belyse disse skiftene, både knyttet til transportmidler i seg selv og den nødvendige infrastrukturen.

Tiltak

For å nå målene for innsamling skal det iverksettes flere konkrete tiltak.

Rutiner

Museet har i dag en egen rutine for håndtering av inntak, basert på prosedyrene i den internasjonale standarden Spectrum. Inntakssaker behandles i Elements, museets elektroniske system for saksbehandling og arkivering. I vurderinger av den kulturhistoriske verdien av tilbudt materiale nyttes det internasjonale verktøyet Significance. Det skal i planperioden gis opplæring i rutiner for behandling av inntak.

Avhending

Vurderinger av avhending skjer i dag stort sett som følge av eksterne henvendelser eller akutte plassutfordringer i magasin. I planperioden skal avhendingsarbeidet systematiseres ytterligere med gjennomgang av eksisterende samlinger. Det skal også gis opplæring i rutiner for avhending.

Samarbeid

For å styrke den aktive samhandlingen og få til tydeligere ansvarsfordeling, skal spørsmål om inntak og avhending tas opp med andre museer der dette er relevant. De nasjonale

museumsnettverkene kan her spille en rolle, ikke minst nettverket for teknologi- og industrihistorie og nettverket for helse- og medisinhistorie

Fagdager

Prioriteringen av samtidsdokumentasjon krever at museets konservatorer og andre med ansvar for inntak er godt orientert om utviklingen innen teknologi, industri, naturvitenskap og medisin. Det skal arrangeres fagdager som bidrar til dette, der museet eksempelvis inviterer firmaer, utviklere, forskere eller andre fagpersoner til diskusjoner om utviklingen på deres fagområder.

Inntaksplaner for prosjekter

For utstillingsprosjekter som krever inntak av et omfattende antall objekter, bør det utvikles egne innsamlingsplaner. Også ved enkelte forskningsprosjekter kan det være behov for planer for innsamling av kildemateriale. For andre prosjektbaserte inntak skal ressursbehov knyttet til bemanning og finansiering kartlegges og avklares før igangsettelse.

Revisjon

Listen over konkret materiale som ønskes innsamlet i planperioden (se nedenfor) vil revideres ca. hvert annet år. Da gjøres det opp status for innsamlet materiale og det vurderes hvilket materiale som bør tilføyes på listen. Ikke minst med tanke på den raske utviklingen på flere teknologiområder, og den overordnede prioriteringen av samtidsdokumentasjon, synes det nødvendig med slik revidering.

Sjekkliste

Ut fra de overordnede prioriteringene, og som et supplement til Significance, kan nedenstående tabell brukes som sjekkliste ved vurdering av inntak:

	Samtidsdokumentasjon	Veldokumentert proveniens	Klima og bærekraft	Mangfold og representativitet	Norsk historie
Inntak					
Inntak					
Inntak					

Aksjonsliste

De nevnte føringer, overordnede prioriteringer og prioriterte områder peker ut retninger for innsamlingen i den kommende planperioden. Nedenfor følger en liste over konkret materiale som museet ønsker å samle inn, ordnet etter de prioriterte områder. Først og fremst vil denne listen være et ledd i den aktive innsamlingen av enkeltmateriale, men den kan også veilede vurderingen av tilbudt materiale (passiv innsamling) og vil dessuten kunne overlappes med den prosjektbaserte innsamlingen (for eksempel ved utstillingsprosjekter). Det legges opp til revidering av denne listen omtrent hvert annet år.

Miljø, bærekraft og gjenbruk

- Måleutstyr for temperatur, forurensning, miljøovervåkning
- Miljøvennlig byggemateriale (f.eks. Kebony)
- Prototypeteknologi for det grønne skiftet
- Solcellepanel

Elektrisitet og energi

- Vindkraftteknologi
- Bølgekraftteknologi
- Utstyr fra biogassproduksjon (f.eks. fra avfallshåndtering)

Norsk industri

- Dokumentasjon av det grønne skiftet i industrien
- Gjenvinningsindustri
- Batteriproduksjon

Visuell kultur, foto og film, medier

- Fotoarkiv fra kvinnelig fotograf
- Utstyr fra kvinnelig fotograf
- Flatskjerm TV
- Strømme-teknologi (f.eks. Apple-TV, Chromecast), Mesh-nettverk
- Photoshop 1
- Kamera fra google street view
- Rekvisitter og dekor fra programmer og fjernsynsstudio (f.eks. NRK, TV2)

Fritidsteknologi, spillteknologi, musikkteknologi

- Treningsklokke, smartklokke (f.eks. IWatch)
- Skrive- og lesebrett (f.eks. Remarkable I, E-Ink, Kindle)
- Mobiltelefoner (f.eks. iPhone, Huawei)
- Programmeringsverktøy (f.eks. Arduio, Micro:bit, Raspberry Pi)
- Hackerteknologi (f.eks. modchip)
- Byggesett (f.eks. skalerte modeller)
- Kontroller til Xbox
- Elgitar
- Synthesizer

Smitte og pandemier

- Antibiotika
- Smittevernustyr
- Dokumentasjon av sosial kontroll og tiltak for smittehindring
- Litterære fremstillinger av koronapandemien
- Diagnoseverktøy

Transport og infrastruktur

- Sparkesykkel (for barn)
- Elsparkesykkel
- Elsykkel
- Ny generasjon elbil (f.eks. Tesla S)
- Hybridbil (f.eks. Toyota Prius)
- Mopedbil
- Hjemmelader (f.eks. Easee)
- Ladebrikker, ladekort
- Drone